

ISTORIE VECHĂ

EPIGRAFIE ȘI ETIMOLOGIE: DESPRE ORIGINEA CUVÂNTULUI *CĂTUN* ÎN LIMBA ROMÂNĂ

CONSTANTIN C. PETOLESCU*

Din lotul de cuvinte din limba română, având o origine autohtonă (traco-dacică) „sigură”, face parte și substantivul *cătun*¹. Astfel, după opinia general acceptată de lingviști, acesta trebuie apropiat de *ketun* din albaneză².

Acum câțiva ani, am emis părerea că acest cuvânt poate deriva din *castellum* latin³; o idee asemănătoare pare a fi sugerat și Silviu Dragomir⁴. Plecam de la o realitate, din zona minieră a Munților Apuseni, unde este atestată

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; ccpetolescu@yahoo.fr

¹ Vezi *Dicționarul limbii Române*, Editura Academiei Române, II, București, 2010, p. 18–219, s.v. *cătun*. Ca toponim, cuvântul *cătun* este întâlnit doar de câteva ori în România. Din datele extrase din SIRUTA (Sistemul Informatic al Registrului Unităților Teritoriale-Administrative din România), situația este următoarea (în paranteză, județul și codul SIRUTA): *Cătunele* (jud. Gorj; comună 79585; sat 7958), *Cătunași* (jud. Argeș; 18046), *Cătunu* (atestări în jud. Dâmbovița, de două ori, 68805 și 67041; jud. Prahova, 130641 și 132912; jud. Teleorman, 67041). Alteori, apare ca indicativ după un toponim: *Bălești-Cătun* (jud. Alba; 3075), *Bârlești-Cătun* (jud. Alba; 5862), *Boj-Cătun* (jud. Cluj; 57378), *Borșa-Cătun* (jud. Cluj; 56283), *Buza-Cătun* (jud. Bistrița-Năsăud; 33051), *Sarile-Cătun* (jud. Buzău; 49288), *Valea Salciei-Cătun* (jud. Buzău; 50095).

² I. I. Russu, *Etnogeneza Românilor. Fondul autohton traco-dacic și componenta latino-romană*, București, 1981, p. 290–292). Vezi încă: G. Mihăilă, *Contribuții la studiul cuvintelor de origine autohtonă în limba română*, București, 2010, p. 154–156, nr. 9; Pârvu Boerescu, *Elementele de substrat (autohtone) ale limbii române. Compendiu*, București, 2018, p. 34–35; Marius Sala – Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (coordonatori), *Istoria limbii române*, I, București, 2018, p. 317 (subcap. II C: Grigore Brâncuș, *Substratul limbii române*, p. 304–336). Despre obstacolul lingvistic, vezi totuși I.I. Russu, *Illirii. Istoria – Limba și onomastica – Romanizarea*, București, 1969, p. 151: „O problemă ce nu poate fi soluționată [- - -] este aceea a dăinuirii unei părți ori măcar a unor elemente izolate (cuvinte) din idiomul illiric, atât în limba latină-romană dezvoltată în zona balcano-dunăreană și carpatică, cât și eventual chiar în albaneză...”.

³ C. C. Petolescu, *Dacia. Un mileniu de istorie*, București, 2014, p. 374, nota 13.

⁴ S. Dragomir, *Vlahii din nordul Peninsulei Balcanice în Evul Mediu*, București, 1959 (ediție anastatică: Cluj-Napoca, 2012) p. 113: „Cuvântul *cătun* e luat cu siguranță din viața militară și numai pe urmă s-a aplicat așezărilor păstorești”; vezi și următoarele două pagini ale cărții citate, unde se prezintă datele despre așezările desemnate *cătun* de pe cuprinsul fostei provincii Moesia Superior.

(prin inscripții, dar și și arheologic) o importantă zonă de colonizare illiră. Așezările minerilor dalmatini din ținutul aurifer poartă uneori denumirea de *castella*⁵, precum: *K(astellum) Ansum*, *K(astellum) Artum*, *K(astellum) Avieretium*, *K(astellum) Baridustarum*⁶; ele par a fi fost conduse de un *princeps*: așa se intitulează unul din martorii care semnează un act de vânzare a unei sclave (pe o tăbliță cerată din anul 139)⁷. Întregirea *k(astellum)* este autorizată de o inscripție de la Alburnus Maior: *Apollini Plator Panentis ex voto castellanis v. s. l. m.*⁸.

Cu mai bine de un deceniu în urmă, când își pregătea teza de doctorat despre armata romană din provincia Moesia Inferior, Florian Matei-Popescu remarcă o inscripție funerară de la Aquileia, care menționează pe Valerius Longinianus, militar originar din Moesia Inferior, mort la vârsta de 45 de ani; acesta *militavit optio leg(ionis) XI Clau(diae) ann(is) XV, centurio ord(inatus) ann(is) VI, natus in Mebsi(a) (!) Infer(iore) castel(lo) Abritanor(um)*⁹. Grație unei alte inscripții, acel toponim (Abrittus) fusese identificat (localizat) de Teofil Ivanov la Razgrad, în nord-estul Bulgariei: o dedicație pentru Hercule, din timpul împăratului Antoninus Pius și Lucius Verus Caesar, pusă de *veterani et c(ives) R(omani) et consistentes Abrito ad c[an(abas)]*¹⁰; dar Fl. Matei-Popescu propune acum a citi în finalul acestei inscripții *ad c[ast(ellum)]*¹¹.

Aproximativ în același timp (anul 2008), apăsarea în cursul săpăturilor arheologice de la Razgrad o nouă inscripție (fragment, reutilizat ca material de construcție la o biserică creștină), referitoare la organizarea administrativă a

⁵ *Castellum* este diminutiv de la *castra*; Vegetius, III, 8: *a castris diminutivo vocabulo sunt nuncupata castella*. Pentru așezări civile denumite *castella*, vezi Isidorus, *Etymologiae*, XV, 2, 11: *vici et castella et pagi sunt, quae nulla dignitate civitatis ornantur, sed vulgari hominum conventu incoluntur et propter parvitatem sui maioribus civitatibus attribuuntur*; XV, 2, 13: *castrum antiqui dicebant oppidum loco altissimo situm, quasi casam altam; cuius pluralis numerus castra diminutivum castellum est*. Aceste două surse sunt consemnate în articolul citat *infra*, nota 11.

⁶ Vezi C. Daicoviciu, *Les „castella Dalmatarum” de la Dacie. Un aspect de la colonisation et de la romanisation de la Dacie*, în *Dacia* (N.S.), 1, 1957, p. 259–266. Referințe epigrafice (vezi I. Piso et al., *Lexicon epigraphicum Daciae*, Cluj-Napoca, 2016, p. 92, s.v. *castellum*): IDR, I, 36 (tab. cer. VI): *ex K(- - -) Avieretio* și *K(- - -) Arto*; IDR, III/3, 388 (= AE, 1944, 24): *K(- - -) Baridust[arum]*; ILD, 368, 369, 376, 382 (vezi AE, 1990, 835, 836, 842, 848): *K(- - -) Ansi, Ansis*; AE, 2007, 1201 (= C. Ciongradi, A. Timofan, V. Bârcă, ZPE, 165, 2008, p. 249–250): un *Del(mata)* originar din *K(- - -) Starva*.

⁷ IDR, I, 36 (tăbliță cerată VI). Vezi și CIL, III, 1322 (= ILS, 7153; IDR, III/3, 345, Ampelum): T. Aur(elius) Aper *Delmata, princ(ipi) adsignato (!) ex m(unicipio) Splono*; vezi și CIL, VIII, 9005–9006.

⁸ CIL, III, 7821 (= IDR, III/3, 383); vezi și CIL, VIII, 8710 (Mauretania): *k(astellani) B(- - -)*.

⁹ CIL, V, 942 (= ILS, 2670); vezi Fl. Matei-Popescu, *The Roman Army in Moesia Inferior*, București, 1910, p. 151.

¹⁰ AE, 1957, 97.

¹¹ Fl. Matei-Popescu, *Castellum Abrittanorum*, în „*Studia antiqua et archaeologica*” (Iași), 16, 2010, p. 61–67. Noua lectură a fost reținută în AE, 2010, 1420.

comunității umane de la Abrittus: [- - - sem]per Aug(usto), vet(erani) et c(ives) R(omani) [co]nsistentes Abritto, lustro G. Iuli Enoni vet(erani) et M. Ulp(i) Irene(i) magg(istrorum) et Tib. Cl(audio) Claudiano quaest(ore)¹²; prin urmare, acel *kastellum* avea în frunte, precum *vici*, doi *magistri*¹³, iar veniturile comunității erau gestionate de un *quaestor*. Dintr-o altă nouă inscripție aflăm despre existența unui teritoriu (agricol) al acestei comunități: o bornă de hotar, din timpul lui Filip Arabul, pentru delimitarea teritoriului acestora: *per ter(itorium) Abri(tanorum)*¹⁴.

Prin urmare, acest *castellum* din Moesia Inferior desemna o comunitate rurală civilă¹⁵; pe lângă exemplele din Dacia (v. mai sus), Fl. Matei-Popescu mai consemnează o inscripție din Aquileia, care menționează un personaj *natus in castello Dardano* (probabil din Moesia Superior) [*defunc*]tus *Aquilaiea*¹⁶. Tot din Moesia Superior se mai poate cita o inscripție din Muntenegru, unde apare un *k(astellum) Salthua*¹⁷.

În provinciile dunărene, mai sunt alte câteva atestări: o inscripție funerară de la Roma menționează un pretorian *oriundus ex provincia Panno(nia) Inferiore, natus castello Vixillo*¹⁸; pe un stâlp miliar din Dalmatia apare un *castellum Daesitiatum*¹⁹; în Raetia, un veteran din ala Aetectorigiana, după 32 de ani de serviciu (*stipendis emeritis XXXII aere inciso*), a fost rechemat în serviciu: *evocatu[s] gesatorum DC Raetorum castello Ireavio*²⁰. Cu acest termen sunt desemnate așezările montane din Noricum de către Vergilius (*Georgica*, 3, 474–475)²¹: *Tum sciat, aerias Alpīs et Norica si quis castella in tumulis...*; în această provincie se cunoaște un *Castellum Boiodurum*²².

Dar *castellm*, ca tip de așezare, mai este atestat în Gallia, Germania, Hispania, Africa și chiar Italia²³.

¹² Vezi AE, 2010, 1421; cu notița lui N. Sharankov, care remarcă pe marginea inferioară a altarului datarea prin consuli: *Grato et Seleu(co) co(n)s(ulibus)* (anul 221).

¹³ Vezi CIL, VIII, 6272 (Numidia): *mag. castelli*.

¹⁴ AE, 1985, 765. Vezi și CIL, VIII, 8569 (Igilgili, Africa): *termini positi inter Igilgilitanos in quorum finibus kastellum Victoriae positum est et Zimiz(es)* etc.

¹⁵ Fl. Matei-Popescu, *art. cit.*, p. 64.

¹⁶ Fl. Matei Popescu, *op. cit.*, p. 63, citează Giovanni Brusin, *Inscriptiones Aquileiae* III, Udine, 1993, nr. 3503 (*non vidi*).

¹⁷ ILS, 9412; vezi TIR, K-34, p. 68.

¹⁸ CIL, VI, 254; toponim neidentificat (vezi TIR, L-34, p. 44).

¹⁹ CIL, III, 5201 (= 10159).

²⁰ CIL, XIII, 1041 (= AE, 1888, 51; ILS, 2531, Saintes); vezi Patrick Le Roux, *Th. Mommsen et C. Iulius Macer (CIL, XIII, 1041)*, în Pallas. Revue d'études antiques, 1986, p. 119–135.

²¹ Vezi Vergiliu, *Bucolice. Georgice*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1967, p. 108: „O privire s-arunci pe-ale Alpilor creste, / Pe-ntăriturile nalte din Noric și-n câmpii iapidici / lângă Timav...” (traducere G. Murărașu); mai exact, *Norici... castella in tumulis* erau „așezările de pe înălțimile (dealurile) Noricului”.

²² Este menționat în *Tabula Peutingeriana* (4, 4).

²³ J.W. Kubitschek, RE, III, col. 1754–176; DE, II/1, 189 (1961), p. 129–131.

Această realitate istorică ne-a condus spre etimologia *castellum*²⁴ > *cătun*²⁵.

Obiecția majoră pentru acceptarea acestei etimologii este de ordin lingvistic.

Conștient de această dificultate, aş încerca o împăcare între realitatea istorică (informația epigrafică) și obiecțiile lingvistice. Aceste aşezări montane nu erau permanente, fiind probabil abandonate în timpul iernii²⁶. În epoca marilor migrații, ele erau preferate de populația locală; în funcție de împrejurări, ele chiar pendulau într-o microzonă geografică.

Probabil nici nu aveau un nume (topic), fiind desemnate doar prin expresia *ad castellum* (vezi inscripția de la Razgrad) sau chiar *ad castellanos* (pentru *castellani*, vezi *supra*, nota 8). Astfel, trecerea de la termenul latin este posibilă: (*ad*) *castellanos* > *castellan(-)* > *castlan(-)* > *catlan(-)*²⁷ > *caton(-)*²⁸ > *catun* > *cătun*.

Există și o altă posibilitate. Cum se știe, *castellum* este un diminutiv provenit din *castrum*. În limba greacă (veche și medievală) s-au păstrat amândouă cuvintele. Astfel, abrevierea *K(- - -)* ar putea eventual marca litera greacă *kappa*, iar în acest caz s-ar putea completa chiar *K(astron)*. Cuvântul *castrum* s-a transmis în greacă (κάστρον) și în aromână (*castru*), dar și în albaneză (*kastër*)²⁹; prin urmare, nu este o pistă bună de cercetare³⁰. Pe de altă parte, *castellum* înregistrează în greacă formele καστελλοῦν, καστελλίον³¹. M.G. Bartoli remarcă în zona limbii dalmate toponimul Košl'ún³², care poate deriva de la **castellio,-ionis*³³. Din acest termen, derivarea este și mai

²⁴ În limba română, cuvântul *castel* provine din limba germană: < *Kastell*; în limba sârbă, *castellum* a dat *Kostol* (vezi toponimul unde este situat castrul de la *Transdrobeta – Pontes*) sau *Kostolac* (castrul legionar de la *Viminacium*).

²⁵ În limba greacă, cuvântul κατοῦνα desemnează un campament provizoriu („tabără de corturi”); din greacă a trecut în sârbă și bulgară (*katún*).

²⁶ În aromână, *catun* desemnează aşezarea (colibele) păstorilor (T. Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân general și etimologic*, Editura Academiei, București, 1963, p. 83).

²⁷ Pentru pierderea lui *s*, cf. *castellum* > fr. *château*; vezi de asemenea: *presbyter* > *preut* (cf. fr. *prêtre*).

²⁸ Vezi Jacques Allières, *La formation de la langue française*² (Collection « Que sais-je? », Paris, 1988, p. 19, cu exemplificarea *castellum* > fr. *château*).

²⁹ H. Mihăescu, *La romanité dans le Sud-Est de l'Europe*, București, 1993, p. 34.

³⁰ Vezi *supra*, nota 2 (unde se consemnează părerea că substantivul *cătun* are un corespondent în albaneză).

³¹ H. Mihăescu, *Romanité*, p. 409.

³² M.G. Bartoli, *Das Dalmatische: altromanische Sprachreste von Veglia bis Ragusa und ihre Siedlung in der appennino-balkanischen Romania*, I, Wien, 1906, col. 241: „das ital. Casiglione sein kann”.

³³ Vezi H. Mihăescu, *La langue latine dans le Sud-Est de l'Europe*, București – Paris, 1978, p. 36, 111.

atrăgătoare: *castellion* - > *castlon* > *catlon* > *catlun* > *catun* > *cătun*.

Denumirea *cătun* este atestată și pe cuprinsul fostei provincii *Moesia Superior* (cuprinzând actuala Serbie, precum și părți din actualele state Muntenegru și Bosnia-Herțegovina), unde a existat în cursul evului mediu o numeroasă populație romanică, pe care slavii o desemnează cu numele de *Vlahi* (*Vlasi*). Aceste *cătune*, foarte frecvent întâlnite în documentele medievale sârbești, erau conduse de niște frunțași purtând numele de *cătunari*³⁴.

Unii dintre acești vlahi erau agricultori (aserviți; pe domeniile unor mănăstiri ori ale unor *boieri*); fiind stabili, ei au fost cel mai rapid asimilați. Izvoarele menționează în fruntea acestor vlahi: *sudstvo* (= județ < *iudex*) și *primikjur*³⁵.

Silviu Dragomir observa că „vlahii” de lângă Smederevo (acest toponim slav provine din românescul *Sâmedru*, forma populară a numelui Sfântului Dumitru) aveau în fruntea lor pe *primichiuri*³⁶; asemenea frunțaș (*primikur*) este pomenit și într-un document din anul 1477 emis de sultanul Mahomed al II-lea cu privire la obligațiile vlahilor din Smederevo³⁷. Se consideră că termenul ar data abia din epoca bizantină³⁸. În realitate, el apare, în forma *primicerius*, într-o inscripție cursivă de pe o cărămidă descoperită în *quadriburgium* roman de la Gornea, în Banatul românesc, datând de la începutul secolului al IV-lea³⁹; porțiunea respectivă de *limes* aparținea provinciei Moesia Prima. Cuvântul *primicerius* (cu sensul de căpetenie, șef) este atestat de Ammianus Marcellinus,

³⁴ *Ibidem*, p. 22, 37–38, 43–45, 113 (încercare de etimologie), 114 (aria de răspândire), 158–159, 173. Vezi: S. Dragomir, *Vlahii*, p. 111, 161–162; Gh. Zbucnea, *O istorie a Românilor din Peninsula Balcanică (secolele XVIII–XIX)*, București, 1999, p. 33. Anca Tanașoca, Nicolae-Șerban Tanașoca, *Unitate romanică și diversitate balcanică*, cap. *Vechimea și răspândirea „cătunului” vlah în Peninsula Balcanică în Evul Mediu*, p. 43 și urm. (= N. Ș. Tanașoca și Anca Tanașoca, *Ancienneté et diffusion du „cătun” vlahique dans la Péninsule Balkanique au Moyen Âge*, în RESEE, XXVII, 1989, 1-2, p. 139–144).

³⁵ S. Dragomir, *Vlahii*, p. 116–118; Gh. Zbucnea, *Autohtonia și continuitatea românilor timoceni*, în vol.: Tudor Teoteoi, Bogdan Murgescu, Șarolta Solcan (ed.), *Fațetele istoriei. Existențe, identități, dimensiuni*. Omagiu academicianului Ștefan Ștefănescu, București, 2000, p. 37–53.

³⁶ S. Dragomir, *Vlahii*, p. 35. „ceea ce dovedește că sunt veniți din regiunea Prizren” (!)

³⁷ Documentul este prezentat de Stelian Brezeanu, Gheorghe Zbucnea, *Românii de la sud de Dunăre. Documente*, București, 1997, p. 27, nr. 26.

³⁸ S. Dragomir, *Vlahii*, p. 117: „Ca termen pentru cătunele vlahe, el [primikjur] datează din epoca stăpânirii bizantine, care în această regiune a dăinuit până în secolul al XII-lea”. Probabil că acest titlu nu apare totuși pe sigiliul de la Durostorum (vezi Ion Barnea, Șt. Ștefănescu, *Din Istoria Dobrogei*, III, București, 1971, p. 89, nota 38).

³⁹ Inscriptia a cunoscut mai multe ediții: IDR, III/1, 30; IGLR, 425 (prezentare: N. Gudea); AE, 1981, 721 (lectura lui D. Slușanschi) = AE, 1982, 836 (lectura lui I. Piso) = AE, 1984, 736 (N. Gudea). Într-un studiu mai recent, Ioan Piso, *Nochmals zur spätromischen Inschrift von Gornea*, în Adam Szabo, Edina Gradwohl (eds.), *From Polites to Magos. Studia György Németh sexagenario dedicata*, Hungarian Polis Studies, 22, Budapest – Debrecen, 2016, p. 255–262, reconfirmă lectura din 1982; dar cu posibile implicații creștine.

18, 3, 5: *primicerius protectorum*⁴⁰ și chiar epigrafic⁴¹; era forma cu care acei soldați grăniceri (*limitanei*) se adresau comandantului roman din *castelum* – din care poate să se tragă și cuvântul românesc *cătun*.

Prin urmare, sătenii din Dacia și Moesia, locuind în zonele de dealuri și munte, au moștenit cuvântul *cătun* din lexicul latin. Pe de altă parte, numeroasele caestre romane, fortificații înconjurate de șanțuri (*fossae*), de pe cuprinsul provinciilor dunărene⁴², au impus termenul *fossatum*⁴³, transmis în limba română: vechi românesc *fsat* > *sat* (vezi și în albaneză: *fshat*)⁴⁴. Indirect, termenul este atestat și la sud de Dunăre⁴⁵.

Aceste două denumiri desemnau două tipuri de așezări umane: *cătun* (în zonele deluroase) și *sat* (în câmpie).

⁴⁰ Pentru alte atestări târzii, vezi *Totius Latinitatis Lexicon*, consilio et cura Jacobi Facciolati, opera et studio Aegidii Forcellini, Patavium (Padova), 1771, p. 859, s.v. *primicerius*; vezi și Yann Le Bohec, *L'armée romaine sous le Bas-Empire*, Paris, 2006, p. 81–82.

⁴¹ Într-o inscripție funerară de la Sufetula (Tunisia), apare un *Cosmas primicer(iu)s* (Noel Duval, *Inscriptions byzantines de Sbeitla (Tunisie)*, MEFRA, 83, 1971, 2, p. 439–441; AE, 1971, 499: „il s'agit ici d'un officier ou d'un chef de bureau militaire de l'officium du gouverneur ou du dux”); N. Duval arată că la Roma purtau acest titlu demnitarii eclesiastici.

⁴² În Dacia au existat peste o sută de caestre; vezi N. Gudea, *Der Dakische Limes. Materialien zu seiner Geschichte*, Sonderdruck aus Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz, 44, 1977. După abandonarea provinciei, se constată că multe dintre aceste caestre au fost locuite de o populație civilă.

⁴³ Termenul *vicus* (*militaris*), agreat de istoricii militari din timpul nostru, nu s-a transmis în limba română, decât poate indirect, prin *vicinus* > vecin; dimpotrivă *fossatum* a cunoscut o interesantă etimologie (vezi trimiterea la nota următoare).

⁴⁴ H. Mihăescu, *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, București – Paris, 1978, p. 32, 304–305; idem, *La romanité dans le Sud-Est de l'Europe*, București, 1993, p. 32, 36, 284, 408; I.I. Russu, *op. cit.*, p. 212.

⁴⁵ Astfel, Procopius din Caesarea (IV, 11, 20; vezi *Izvoarele istoriei României – Fontes historiae Daco-Romanae*, II, București, 1970, p. 473) menționează, între fortificațiile de la sud de Dunăre ridicate de împăratul Iustinian, una cu numele Φοσσᾶτον (vezi TIR, L-35, București, 1969, p. 42); de asemenea, Iordanes (*Getica*, 260; vezi *Fontes*, II, p. 431) menționează pe hunii *fossatisii* – dintre cei care se supuseseră romanilor și trăiau probabil prin satele de la sud de Dunăre.

Abrevieri bibliografice:

AE	L'Année épigraphique, Paris
CIL	<i>Corpus Inscriptionum Latinarum</i> , I–XVII, Berlin
DE	Dizionario epigrafico di Antichità Romane di Ettore de Ruggiero, I (1894)–
IDR	<i>Inscriptiones Daciae Romanae – Inscriptiile Daciei romane</i> , București
ILS	H. Dessau, <i>Inscriptiones Latinae Selectae</i> , I (1892), II (1906), III (1914-1916), Berlin
MEFRA	Mélanges de l'École Française de Rome. Antiquités, Roma
RE	Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft, Berlin
RESE	Revue des études sud-est européennes, București
TIR	<i>Tabula Imperii Romani</i> : K-34 (Naissus – Dyrrachium – Scupi – Serdica – Thessaloniki), Ljubljana, 1976; L-35 (Romula – Durostorum – Tomis), București, 1969

EPIGRAPHY AND ETYMOLOGY:
ON THE ORIGIN OF THE WORD CĂȚUN
IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Abstract

According to linguists, the Romanian word *cățun* is of Dacian origin; the argument supporting this would be the existence of a corresponding (similar) word in Albanian: *ketun*.

The author of this article notes the presence in the Romanian provinces of the Danube area (Moesia, Dalmatia, Pannonia, Noricum), in the Western ones (Germany, Gallia) and in North Africa of some rural settlements, with the name of *castellum*, attested epigraphically; the inhabitants were called *castellani* (see CIL, III, 7821 = IDR, III/3, 383, from Alburnus Maior; see also CIL, VIII, 8710 from Mauretania: *k(astellani) B* (- - -)). The author proposes the etymology: (*ad*) *castellanos* > *castellan* (-) > *castlan*(-) > *catlan*(-) > *caton* (-) > *catun* > *cățun*: Therefore, the villagers of Dacia and Moesia, living in the hill and mountain areas, inherited the word from the Latin lexicon; through the „Blaques” from the South Danube, the word also passed into Albanian.

